

Warszawa, 30 października 2023 r.

WN.5142.209.2023.WER

Decyzja

Działając na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 7 pkt 1, art. 36 ust. 1 pkt 1, art. 89 pkt 2, art. 91 ust. 4 pkt 4, ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840 ze zm.), art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 775 ze zm.) oraz §12 oraz §13 Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. z 2021 r. poz. 81.):

- po rozpatrzeniu wniosku z dnia 23.10.2023 r. (data wpływu do urzędu), wniesionego przez Ośrodek Kultury w Górze Kalwarii w sprawie wydania pozwolenia na prowadzenie robót budowlanych oraz prac konserwatorsko-restauratorskich przy murze obwodowym Zamku Księżąt Mazowieckich w Czersku (dz. nr ew. 839 ob. 0015 Czersk):

pozwalam

ze stanowiska konserwatorskiego Ośrodkowi Kultury w Górze Kalwarii na prowadzenie robót budowlanych oraz prac konserwatorsko-restauratorskich muru obwodowego Zamku Księżąt Mazowieckich w Czersku (dz. nr ew. 839 ob. 0015 Czersk) zgodnie z projektami autorstwa jednostki projektowej Fundacja Rozwoju Politechniki Lubelskiej z października 2023 r. oraz programem prac konserwatorskich aut. jednostki projektowej Fundacja Rozwoju Politechniki Lubelskiej z września 2023 r.

- 1. Nakładam warunek** polegający na obowiązku kierowania robotami budowlanymi lub wykonywania nadzoru inwestorskiego przez osoby spełniające wymagania, o których mowa w art. 37c ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie i opiece nad zabytkami.
- 2. Zobowiązuję wnioskodawcę** do przekazania Mazowieckiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków danych osób pełniących: nadzór inwestorski oraz danych kierownika robót na 7 dni przed rozpoczęciem robót budowlanych.
- 3. Nakładam warunek** polegający na obowiązku kierowania pracami konserwatorskimi lub samodzielnego ich wykonywania przez osoby spełniające wymagania, o których mowa w art. 37a ust. 1 i 2, art. 37b ust. 1 i 3 albo art. 37d ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie i opiece nad zabytkami.
- 4. Zobowiązuję wnioskodawcę** do przekazania Mazowieckiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków danych osoby kierującej pracami konserwatorskimi lub samodzielnie prowadzącej prace konserwatorskie na 7 dni przed rozpoczęciem robót budowlanych.
- 5. Zobowiązuję wnioskodawcę** do powiadomienia Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o terminie rozpoczęcia prac.
- 6. Zobowiązuję wnioskodawcę do niezwłocznego zawiadomienia wojewódzkiego konserwatora zabytków o zagrożeniach lub nowych okolicznościach ujawnionych w trakcie prowadzenia wskazanych w pozwoleniu prac i robót.**
- 7. Zobowiązuję wnioskodawcę do** prowadzenia dokumentacji przebiegu wskazanych w pozwoleniu prac oraz opracowania wyników, w sposób umożliwiający jednoznaczną identyfikację i dokładną lokalizację

przestrzenną wszystkich czynności, użytych materiałów oraz dokonanych odkryć, i przekazania jej wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków albo ministrowi w terminie 3 miesięcy od dnia zakończenia tychże prac.

8. Nakładam a wnioskodawcę warunek odbioru częściowego prac konserwatorskich oraz robót budowlanych po wykonaniu:

- Założonych w projekcie rozbiórek na koronach murów.
- Próbnym czyszczeniu muru w celu uzgodnienia odpowiedniej metody czyszczenia.

9. Nakładam na wnioskodawcę obowiązek odbioru końcowego inwestycji.

10. Określam termin ważności pozwolenia: 31.12.2026 r.

Uzasadnienie

Zamek Książąt Mazowieckich w Czersku wraz z otoczeniem w promieniu 100 metrów został objęty ochroną konserwatorską na podstawie wpisu do rejestru zabytków pod numerem A-1009/116 decyzją z dnia 25.01.1958 r., zatem na prowadzenie robót budowlanych, prac konserwatorskich oraz restauratorskich, zgodnie z art. 36, ust. 1 pkt 1 z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2023 r. poz. 840 ze zm.), przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, wymagane jest uzyskanie pozwolenia właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Zamek w Czersku to średniowieczna warownia wybudowana przez księcia Janusza Starszego w miejscu wcześniejszego grodu. Warownia w ciągu wieków poddawana była różnym przekształceniom jak i zniszczeniom. Mury kurtynowe zamku zostały zbudowane w technologii *opus emplectum* na kamiennym cokole. Oplaszczowanie składa się z dwóch warstw licowych (wewnętrznej i zewnętrznej) wymurowanych z cegły wiśniówki w rozmiarze 27-29cm x 12-13cm x 8,5-10cm oraz wstawek z ciemno wypalanej cegły, zatem rozwiązania charakterystycznego dla murów gotyckich. Spoinowanie muru – zaprawą wapienno-piaskową, było wtórnie wymieniane.

Problemy związane z zamkowym murem obwodowym mają swoją genezę w przeprowadzonych w Czersku w latach 70' XX wieku pracach konserwatorsko-restauratorskich. Ówczesnie nadbudowano oryginalny mur znacznej wysokości koroną. W 2004 r. na zlecenie tutejszego urzędu ochrony zabytków sporządzono ekspertyzę świadczącą o stanie murów. Już wtedy zauważono, że wtórna korona muru jest zdegradowana, rozszczelniona i przez nią woda opadowa wnika w głąb muru, wymywając zaprawę, powodując akumulację soli oraz sprzyjając destrukcji materiału poprzez zamróz. Efektem powyższego były miejscowe procesy odwarstwienia lica murów od rdzenia, a także ubytki w licowaniu. Zniszczenia te występowały w strefie pod wykonaną w latach '70 XX wieku nową koroną muru. Widoczne było duże zasolenie, wytrącające się na murze. Niestety na taki stan rzeczy ma również wpływ sama technologia wykonania muru, gdzie rdzeń nie był przewiązany z licem. W trakcie badań w 2010 r. stwierdzono średnie zasolenie cegieł gotyckich oraz niewielkie zasolenie cegieł wtórnej korony muru.

W związku z coraz poważniejszym stanem murów w latach 2010-2012 przeprowadzono prace konserwatorskie mające na celu przywrócenie sprawności technicznej murom oraz zabezpieczenie przed ich dalszą degradacją. Niestety zastosowane ówczesnie rozwiązania oraz założenia konserwatorskie, a także złe wykonawstwo spowodowały nasilenie problemów i degradację lica zewnętrznego północnego odcinka murów poprzez samoistne zawalenia części lica oraz wyrzucenie pozostałej części lica, mogące runąć w każdej chwili. W latach 2019-2020 dokonano częściowego zabezpieczenia korony muru północnego, najbardziej dotkniętego zniszczeniami. Niestety na przełomie 2022 i 2023 roku zawaliła się część lica południowego.

W pracach przedprojektowych dokonano szeroko zakrojonych badań muru, których wyniki obrazuje załączona do projektu ekspertyza. Wyniki badań wpłynęły na dalszy dobór metod jak i zakres prowadzenia prac.

Zgodnie z przedłożonymi projektami oraz programem prac konserwatorskich założono:

- Dezynfekcję i oczyszczenie murów z nawarstwień biologicznych.
- Oczyszczenie lica cegieł z zabrudzeń, soli i spływów kalcytowych.
- Usunięcie wtórnych przemurowań z korony murów w zakresie wskazanym na projekcie.
- Usunięcie wtórnych oraz oryginalnych części licówek ceglanych odspojonych od rdzenia muru w dużym stopniu, dla których brak metod zachowania tychże.
- Bieżące zabezpieczenia lica muru nieodspojonego, a grożącego zawaleniem.
- Wymiany spoinowania muru.
- Wzmocnienia strukturalne muru środkami opartymi na estrach kwasu krzemowego.
- Konserwacja partii tynkowanych.
- Sklejenie i zszywanie pęknięć muru za pomocą iniekcyjnych mas mineralnych lub ewentualnie żywic, a także stosowanie prętów spiralnych lub innych zamiennych rozwiązań wskazanych w programie prac konserwatorskich.
- Rekonstrukcja oblicowań z zachowaniem wątku i gotyckiego wzoru z ciemniejszych cegieł.
- Zabezpieczenie korony murów poprzez wykonanie skutecznej warstwy izolacyjnej, kapinosu z blachy oraz nadmurowania na wysokość minimalnie 4 cegieł, zabezpieczającego izolację.

Po przeprowadzeniu wskazanych prac sylweta zamku nie powinna zmienić się znacząco, zaś wykonanie remontu oraz skutecznej izolacji korony muru powinno zabezpieczyć oryginalną tkanę. Niemniej należy prowadzić bieżący monitoring stanu zachowania muru.

MWKZ zaznacza również, że prowadzenie wszelakich prac powinno zostać wykonane w odpowiedniej porze roku – pomiędzy kwietniem a październikiem, z zastosowaniem wszystkich koniecznych przerw technologicznych. W związku z dość dużym zakresem prac należy rozważyć podzielenie inwestycji na etapy. Bezwzględnie w pierwszym etapie należy zabezpieczyć koronę muru, tak, aby woda opadowa nie przedostawała się do jego wnętrza.

Realizacja zamierzenia zgodnie z przedstawionym programem robót jest dopuszczalna z punktu widzenia konserwatorskiego i nie wpłynie negatywnie na wartości Zamku Książąt Mazowieckich w Czersku.

W tym stanie rzeczy należało orzec jak w sentencji.

Pouczenie

1. Od niniejszej decyzji służy stronie odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, ul. Krakowskie Przedmieście 15/17, 00-071 Warszawa za pośrednictwem Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków; ul. Nowy Świat 18/20, 00-373 Warszawa, w terminie 14 dni od dnia doręczenia niniejszej decyzji.
2. W terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania. Oświadczenie należy złożyć Mazowieckiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków.
3. Z dniem doręczenia Mazowieckiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.
4. Decyzja podlega wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania, jeżeli jest zgodna z żądaniem wszystkich stron lub jeżeli wszystkie strony zrzekły się prawa do wniesienia odwołania.
5. Niniejsze pozwolenie nie zwalnia z obowiązku uzyskania innych pozwoleń i zgłoszeń wymaganych przepisami prawa.

6. Postępowanie w sprawie wydanego pozwolenia może zostać wznowione, a następnie pozwolenie może być cofnięte lub zmienione na podstawie art. 47 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

7. Właściciel lub użytkownik obiektu zobowiązany jest do zawiadomienia Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o wszystkich okolicznościach ujawnionych w toku robót, które mogą mieć ujemny wpływ na stan zachowania zabytku oraz zmienić zakres prac określonych w zezwoleniu.

Z upoważnienia
MAZOWIECKIEGO WOJEWÓDZKIEGO
KONSERWATORA ZABYTKÓW

/-/

Joanna Lasek

Kierownik Wydziału
Zabytków Nieruchomych

/Podpisano elektronicznie/

Załączniki:

1. Opracowanie zbiorcze – PZT, PAB, PWT, PPK, ekspertyza stanu technicznego.

Otrzymują:

1. Ośrodek Kultury w Górze Kalwarii
2. WUOZ aa

Do wiadomości:

1. Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria (ePUAP)
2. Starostwo Powiatowe w Piasecznie (ePUAP)

Potwierdzam zgodność kopii wydruku z dokumentem elektronicznym:

Identyfikator dokumentu	450764.1535882.1725707
Nazwa dokumentu	Czersk, mury obwodowe, decyzja.pdf
Tytuł dokumentu	Czersk, mury obwodowe, decyzja
Sygnatura dokumentu	WN.5142.209.2023
Data dokumentu	2023-10-30
Skrót dokumentu	6A8F435D2A34CE5CB8A19D85DDF8E4C87A9D23D9
Wersja dokumentu	1.4
Data podpisu	2023-10-30 18:04:28
Podpisane przez	Joanna Lasek Kierownik Wydziału Zabytków Nieruchomych
Rodzaj certyfikatu	Certyfikat kwalifikowany podpisu elektronicznego

EZD 3.114.1.1.

Data wydruku: 2023-10-31

Autor wydruku: Chrósny Weronika (Inspektor)